

2021-03-29

Migrationsverket

Remissyttrande över Migrationsverkets utkast till föreskrifter med en förteckning över säkra ursprungsländer samt tillhörande konsekvensutredning

RFSL (Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter) har beretts tillfälle att yttra sig över Migrationsverkets utkast till föreskrifter med en förteckning över säkra ursprungsländer samt tillhörande konsekvensutredning. Tillsammans med RFSL Ungdom lämnar RFSL härmed följande synpunkter.

Bakgrund och sammanfattning

RFSL och RFSL Ungdom har tidigare yttrat sig angående departementspromemorian *Uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungsländer* (Ds 2020:2). Med anledning av Migrationsverkets framtagande av en föreskrift med förteckning över säkra ursprungsländer samt en konsekvensutredning har RFSL beretts tillfälle att yttra sig. Detta yttrande har utformats i samarbete mellan RFSL och RFSL Ungdom.

RFSL och RFSL Ungdom menar att behovet av en hållbar asylopolitik utifrån ett humant perspektiv samt att rättssäkerheten i asylärenden inte ska urholkas är ett överordnat intresse. Införande av en förteckning över säkra ursprungsländer får inte under några omständigheter strida mot grundläggande principer om rättssäkerhet och en effektivisering får aldrig ske på bekostnad av rättssäkerheten i det enskilda fallet. Principen om non-refoulement måste alltid respekteras. Det är av största betydelse att målgruppen hbtqi-personer, som RFSL och RFSL Ungdom representerar, ska kunna åtnjuta de rättssäkerhetsgarantier som ska gälla för alla asylsökande.

RFSL och RFSL Ungdom finner bland annat att det fortfarande finns obesvarade frågor gällande kriterier för fastställande samt motiveringen av ett säkert ursprungsland, varifrån informationen kring länderna har inhämtats samt på vilka grunder. Vi efterfrågar även en djupare konsekvensanalys gällande sårbara grupper såsom hbtqi-personer. För att jämlikhet inom ett system ska kunna uppnås behövs det specialkunskap och specifika åtgärder gällande

vissa grupperns behov. Rutiner kring sådana åtgärder bör finnas på plats innan Migrationsverket inför ett system med säkra ursprungsländer.

RFSL och RFSL Ungdom anser att:

- Migrationsverket bör motivera urvalet av länderna på listan utifrån parametrar som inkluderar situation och myndighetsskydd för särskilt utsatta grupper, t.ex. hbtqi-personer.
- Migrationsverket i ett tidigt skede av urvalsprocessen bör samverka med civilsamhället när det gäller underlag för urvalet av länder på listan och därigenom säkerställa en mångfald i faktaunderlag från olika relevanta aktörer inom migrationsområdet.
- Migrationsverket bör säkerställa att presumtionen gällande säkert ursprungsland inte påverkar rättssäkerheten för särskilt utsatta grupper, t.ex. hbtqi-personer som tidigare i högre utsträckning har bedömts vara i behov av ett offentligt biträde.

RFSL och RFSL Ungdoms synpunkter

1. *Urval*

Det framgår inte hur länderna i förteckningen har valts ut eller på vilka grunder. I konsekvensutredningen påpekar Migrationsverket dock att:

“Lagändringen bedöms kunna leda till ett minskat antal ansökningar från vissa sökandegrupper/-länder, eftersom personer från dessa länder kan anse det utsiktslöst att ansöka om asyl i Sverige.”

RFSL och RFSL Ungdom reagerar kraftigt på formuleringen “utsiktslöst” i detta stycke. Samtidigt som det framhålls från EU-domstolen, regeringen samt Migrationsverket att rättssäkerheten inte ska kompromissas med till förmån för effektiviseringsåtgärder så vittnar denna formulering om en annan bild. Att motiven i detta stycke bedöms som relativt verkningslösa av Migrationsverket spelar mindre roll. Det framkommer tydligt att presumtionen om säkert ursprungsland kommer att vara i det närmaste omöjlig att bryta. Detta bekräftar RFSL och RFSL Ungdoms oro som framfördes i remissvaret på DS 2020:2 - att tillämpa säkra ursprungsländer och inte göra skillnad mellan individer kan riskera brott mot principen om non-refoulement.

RFSL och RFSL Ungdom anser att en lista över säkra ursprungsländer bör beakta situationen för samtliga grupper i samhället. RFSL och RFSL Ungdoms bedömning är att det många gånger saknas ett godtagbart och adekvat myndighetsskydd för personer som är utsatta för förföljelse på grund av sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. Det är oerhört viktigt att frågan om ett effektivt myndighetsskydd verkligen utreds och bedöms individuellt i varje hbtqi-asylsökandes asylärende. Alla hbtqi-personer får inte förutsättas kunna vända sig till och få ett effektivt myndighetsskydd från förföljelse de riskerar på grund av de är eller uppfattas vara hbtqi-personer. Det finns även en risk att den individuella prövningen i praktiken blir mindre framträdande och fler systematiska bedömningar kommer att ske för personer som kommer från säkra ursprungsländer.

2. Översyn

Det har inte specificerats i konsekvensutredningen eller i föreskrifterna hur ofta en översyn av de utvalda länderna ska ske. Migrationsverket skriver dock att förvaltningen av förteckningen kommer att innebära en ökad arbetsinsats för medarbetare på myndigheten, eftersom en översyn ska ske regelbundet. Tydliga riktlinjer för hur översynen ska utföras samt strategi och samverkan med civilsamhället önskas av RFSL och RFSL Ungdom.

Detta system ställer nya och högre krav gällande landanalys på Migrationsverket. RFSL och RFSL Ungdom vill framhålla vikten av oberoende källor samt att utlåtanden från experter i de aktuella länderna bör beaktas. Vi efterfrågar även en regelbunden samverkan med civilsamhället gällande urval och översyn av länder och situationen för samtliga samhällsgrupper.

3. Effektivisering kontra rättssäkerhet

RFSL och RFSL Ungdom anser att det finns risker att beakta vid ett påskyndat asylförfarande för särskilt utsatta grupper, i synnerhet hbtqi-personer. Detta är något vi framfört i remissvar på DS 2020:2. Införandet av systemet kommer att innebära en stor utmaning för Migrationsverket gällande rättssäkerhetsgarantier för vissa utsatta grupper. Det finns en påtaglig risk för att påskyndade förfaranden innebär att särskilt utsatta individers samtliga skyddsskäl inte framförs i tid. Detta utgör en allvarlig rättssäkerhetsbrist och en risk för att principen om non-refoulement åsidosätts. Migrationsverket bör upprätta en åtgärdsplan för hur rättssäkerheten för dessa individer ska säkras. Åtgärdsplanen bör upprättas i samverkan med experter från civilsamhället som har god kännedom om målgruppens svårigheter och behov.

Det uttrycks att den totala vistelsetiden kommer att bli kortare eftersom en verkställighet av beslutet, i och med regeländringen, inte är avhängig slutlig prövning utan kan ske under pågående överprövningsprocess. Vidare vill Migrationsverket tydligt framhålla att det rör sig om att effektivisera asylförfarandet med ogrundade asylansökningar samt att domstolarna skyndsamt ska pröva frågan om inhibition. Dock framgår det inte vad den korta tiden exakt innebär.

4. Behov av offentligt biträde

Rätten till offentligt biträde är en viktig rättssäkerhetsgaranti för att asylsökande i det enskilda fallet överhuvudtaget ska kunna motbevisa presumtionen om säkert ursprungsland.

Migrationsverket skriver att i huvudsak bedöms behov av biträde inte föreligga i ärenden där den sökande kommer från ett land som presumeras vara säkert. Rätten till ett offentligt biträde måste beaktas ur ett rättssäkerhetsperspektiv, inte utifrån kostnadsbesparingar. Uppfattningen av förslaget innebär att asylsökande från länder i förteckningen över säkra ursprungsländer kommer presumeras kunna erhålla godtagbart myndighetsskydd vid ett återvändande och detta kommer per automatik resultera i ett avslag på asylansökan såvida den asylsökande inte lägger fram bevis på allvarliga skäl för att landet inte ska anses som ett säkert ursprungsland. Detta ställer alltför höga krav på den sökande att motbevisa om situationen i hemlandet gällande myndighetens ställningstagande. Risken är uppenbar för systematiska och kollektiva bedömningar där rätten till en individuell prövning undergrävs.

RFSL och RFSL Ungdom vill framhålla att risken för bristande rättssäkerhet ökar betydligt utan ett offentligt biträde. Att för den asylsökande att helt på egen hand bevisa att det föreligger en överhängande stor individuell risk vid ett återvändande är förenat med stora svårigheter. Detta kommer innebära en för stor börda för den enskilde individen.

Deidre Palacios

Förbundsordförande RFSL

Jêran Rostam

Förbundsordförande RFSL Ungdom

Jasminé Mehho

Sakkunnig migrationsfrågor RFSL

Alexandra Politidis PalmJurist och sakkunnig migrationsfrågor
RFSL Ungdom